

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 7 มาตรา 52 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 52-53) ระบุว่า ให้กระทรวงส่งเสริมให้มีระบบกระบวนการผลิต การพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาให้มีคุณภาพและมาตรฐานที่เหมาะสมกับการเป็นวิชาชีพชั้นสูงโดยการกำกับและประสานให้สถาบันที่ทำหน้าที่ผลิตและพัฒนาครู คณาจารย์ รวมทั้งบุคลากรทางการศึกษาให้มีความพร้อม และมีความเข้มแข็งในการเตรียมบุคลากรใหม่และการพัฒนาบุคลากรประจำอย่างต่อเนื่อง รัฐพึงจัดสรรงบประมาณและจัดตั้งกองทุนพัฒนาครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษาอย่างเพียงพอ สอดคล้องกับพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พุทธศักราช 2547 ที่กำหนดอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร ไว้ในมาตรา 23 ว่า คณะอนุกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการกำหนดนโยบายการบริหารบุคคลสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา รวมทั้งการกำหนดจำนวนและอัตราตำแหน่งและเกลี่ยอัตรากำลังให้สอดคล้องกับนโยบายการบริหารงานบุคคล ระเบียบ หลักเกณฑ์และวิธีการที่ อ.ก.ค.ศ. กำหนด พิจารณาให้ความเห็นชอบการบรรจุแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา ให้ความเห็นชอบเกี่ยวกับการพิจารณาความคิดเห็นความชอบของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา พิจารณาเกี่ยวกับเรื่องการดำเนินการทางวินัย การออกจากราชการ การอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ ส่งเสริม สนับสนุน การพัฒนา การเสริมสร้างขวัญกำลังใจ การปกป้องคุ้มครองระบบคุณธรรม การจัดสวัสดิการ และการยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา กำกับ ดูแล ติดตามและประเมินผลการบริหารบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำและพัฒนาฐานข้อมูลข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในหน่วยงานการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษา จัดทำ

รายงานประจำปีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในหน่วยงานการศึกษาเพื่อเสนอ ก.ค.ศ. พิจารณาให้ความเห็นชอบเรื่องการบริหารงานบุคคล ในเขตพื้นที่การศึกษาที่ไม่อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของผู้บริหารของหน่วยงานการศึกษา และ ปฏิบัติหน้าที่ตามที่บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้ กฎหมายอื่น หรือตามที่ ก.ค.ศ. มอบหมาย (สำนักงานกระทรวงศึกษาธิการ. 2544 : บทนำ)

การจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาประสิทธิภาพและคุณภาพของทรัพยากรมนุษย์ ตาม พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545) ได้มุ่งเน้นการปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้พัฒนาคนไทยทุกคนให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลง ของโลกและเป็นพลังสำคัญในการพัฒนาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ดี โดยเฉพาะในหมวด 4 แนวการจัดการศึกษา ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และ ถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งผลให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตาม ธรรมชาติและเต็มศักยภาพ จึงมีการปฏิรูปทั้งระบบ ทั้งด้านการจัดการศึกษาที่สังคมมีส่วนร่วม มีการปฏิรูปการเรียนรู้ด้วยการปรับกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เด็กสามารถเรียนรู้ ด้วยตนเอง และรู้จักแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตให้เด็กได้มีส่วนร่วมใน การกำหนดบทบาทของตนเอง หรือที่เรียกว่า “การให้เด็กเป็นศูนย์กลางในการเรียนรู้” (วรี เกียสกุล. 2543 : 17)

นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะที่เป็นหัวหน้าหน่วยงานและเป็นผู้นำ ในการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาควรบริหารให้ครอบคลุมทั้ง 4 งาน คือ วิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารทั่วไป ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารจึงมีบทบาทหน้าที่ โดยตรงผู้หนึ่งเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปตามกระบวนการบริหาร กล่าวคือ ต้องศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหา และ ความต้องการ วางแผน ดำเนินการตามแผน และประเมินผล จะทำให้บุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานได้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถ และขจัด ความซับซ้อนของงาน เพราะได้จัดไว้เป็นระบบ นอกจากนี้จะช่วยขจัดความขัดแย้งใน การปฏิบัติงานได้อย่างดี บุคลากรจะมีขวัญและกำลังใจดี อันจะส่งผลให้การปฏิบัติงานดำเนิน ไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มีชัย น้อยเมืองคุณ . 2542 : 5)

การจัดการศึกษาให้บรรลุผลสำเร็จตามแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ดังกล่าว ครู จึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะต้องเข้าใจแนวทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ และการปลูกฝังพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคมและสติปัญญา ตลอดจน ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม ดังที่ วราภรณ์ รักรวิชัย (2543 : 8-9) กล่าวไว้ว่า ครูเป็นผู้จัดการ

ให้เกิดการเรียนรู้ กระตุ้นเตรียมกิจกรรม คำถามให้ผู้เรียนเกิดการสร้างองค์ความรู้ ครูจัดบรรยากาศ สถานการณ์ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้เรียน ครูเป็นผู้สร้างคน เป็นผู้นำเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยความสนใจของผู้เรียนเอง ครูจะช่วยในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การค้นหาคำตอบ วิธีการสร้างองค์ความรู้ให้ผู้เรียนได้มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่เรียนรู้นั้น หรือสิ่งแวดล้อมรอบตัว ให้ผู้เรียนได้มีโอกาสลงมือกระทำด้วยตนเอง

ปัจจุบันการจัดการศึกษาประสบปัญหาเกี่ยวกับครูเป็นอันมาก ดังเช่นผลการวิจัยพบปัญหาของครูผู้สอน คือ “ครูมีหนี้สิน ขาดแคลนครูบางสาขาวิชา สอนไม่ตรงกับวิชาที่เรียนมา ไม่สามารถพัฒนาหลักสูตรตามความต้องการของท้องถิ่น ไม่สามารถสอนให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร สอนไม่เต็มที่และไม่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง” ฉะนั้นการพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ ความเข้าใจในแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้และให้ครูผู้สอนมีลักษณะของการเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ จึงเป็นเรื่องเร่งด่วนในการดำเนินการเพื่อให้ครูผู้สอน คิดเอง ตัดสินใจเอง ลงมือทำเอง สร้างและสร้างความรู้ได้เอง จนเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ และสามารถไปพัฒนานักเรียนของตนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ เกษม วัฒนชัย (2545 : 16)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 (2548 : 1-14) มีสถานศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งหมด 197 โรงเรียน มีจำนวนข้าราชการครูในสังกัด จำนวน 2,049 คน และมีนักเรียนทั้งหมด 34,338 คน จากการรายงานข้อมูลอัตรานักเรียน ปีการศึกษา 2548 นักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีเกณฑ์เฉลี่ยอัตราตกซ้ำชั้นร้อยละ 2.04 จากข้อมูลดังกล่าว จะสะท้อนให้เห็นปัญหาการจัดการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานว่ายังพบปัญหาเด็กนักเรียนเรียนอ่อน ซึ่งผู้รับผิดชอบโดยตรงและมีอิทธิพลต่อคุณภาพการศึกษาคือ ครูผู้สอนนั่นเอง และปัญหาในเรื่องครุมีคาบสอนและ งานพิเศษมาก ขาดความรู้ด้านคอมพิวเตอร์และผลิตนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ขาดงบประมาณสนับสนุนและมีความสนใจ ในการพัฒนาตนเอง

ผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งที่จะมุ่งส่งเสริมและพัฒนาครูผู้สอนให้เป็นบุคคล แห่งการเรียนรู้และสามารถจัดการเรียนการสอน เพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียนให้มีคุณภาพยิ่งขึ้นก็คือผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่และความรับผิดชอบบริหารงานในฐานะหัวหน้าสถานศึกษา การแสดงบทบาทที่ถูกต้องทำให้การบริหารประสบผลสำเร็จ บทบาทในการพัฒนาครูใน โรงเรียน เป็นภารกิจจำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องดำเนินการพัฒนาครูในโรงเรียน เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางในการปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการปฏิรูปการศึกษา

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา จึงมีความสนใจจะศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 เพื่อให้ทราบถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในการพัฒนาครูให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ สามารถจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนานักเรียนในโรงเรียนให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการเรียนรู้ตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นแนวทางในการพัฒนาครู และเป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาครูร่วมกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ซึ่งจะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนและเกิดประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

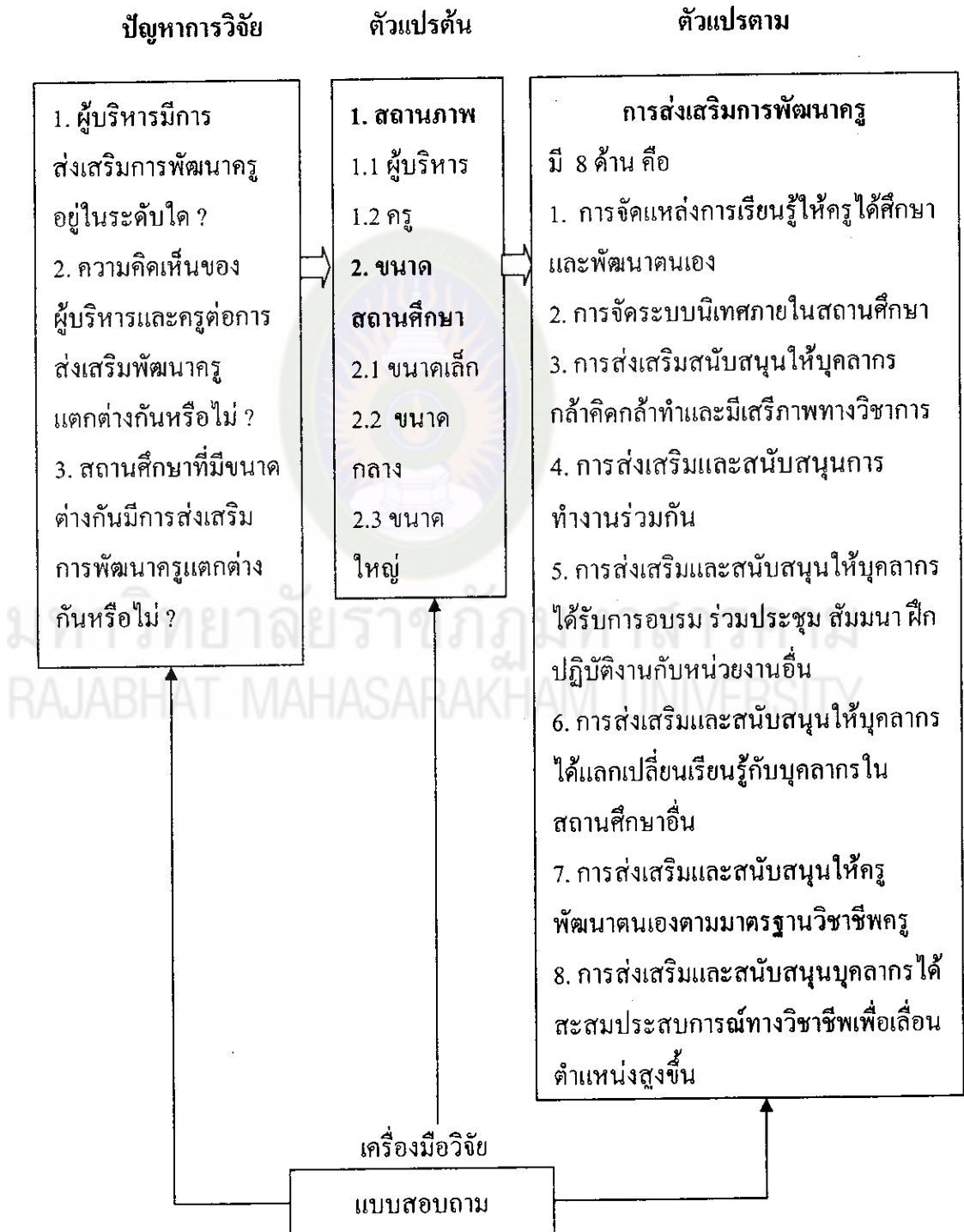
1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและครู ที่มีต่อพฤติกรรมของผู้บริหารในการส่งเสริมการพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ทั้งโดยรวมและรายด้าน
3. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมของผู้บริหารในการส่งเสริมการพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
4. เพื่อให้ได้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการส่งเสริมการพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ผู้บริหารและครู มีความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 แตกต่างกัน ทั้งโดยรวม และรายด้าน
2. สถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีการส่งเสริมพัฒนาครูแตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครู มี 8 ด้าน ดังต่อไปนี้ คือ

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 197 คน และครู จำนวน 2,049 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 2,246 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. 2549 : 6-8)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) โดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากนั้นจึงเทียบสัดส่วนตามขนาดสถานศึกษาได้กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหาร จำนวน 131 คน ครู จำนวน 323 คน รวมทั้งสิ้น 454 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

2.1.1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

- 1) ผู้บริหาร
- 2) ครู

2.1.2 ขนาดสถานศึกษาด้านสังกัดของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น

- 1) ขนาดเล็ก
- 2) ขนาดกลาง
- 3) ขนาดใหญ่

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variable) ได้แก่ ความคิดเห็นต่อพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการพัฒนาคู

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บทบาทที่ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมพัฒนาคูให้มีความรู้ความสามารถในการพัฒนาการเรียนการสอน โดยการจัดระบบนิเทศภายใน การจัดแหล่งเรียนรู้ใช้ครูและการสนับสนุนด้านอื่น ๆ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2

2. การพัฒนาคู หมายถึง ระดับการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาใน

- 1.1 การจัดแหล่งการเรียนรู้ให้ครูได้ศึกษาและพัฒนาตนเอง
 - 1.2 การจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษา
 - 1.3 การส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรกล้าคิดกล้าทำ และมีเสรีภาพทางวิชาการ
 - 1.4 การส่งเสริมและสนับสนุนการทำงานร่วมกัน
 - 1.5 การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้รับการอบรม ร่วมประชุมสัมมนา ฝึกปฏิบัติงานกับหน่วยงานอื่น
 - 1.6 การส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคลากรในสถานศึกษาอื่น
 - 1.7 การส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูพัฒนาตนเองตามมาตรฐานวิชาชีพครู
 - 1.8 การส่งเสริมและสนับสนุนบุคลากรได้สะสมประสบการณ์ทางวิชาชีพเพื่อเลื่อนตำแหน่งสูงขึ้น
3. ครู หมายถึงข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
4. ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือผู้รักษาการแทนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
5. สถานศึกษา หมายถึง โรงเรียนที่จัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาภาคบังคับ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณ มี 3 ขนาด คือ
- 5.1 ขนาดเล็ก (นักเรียนไม่เกิน 120 คน)
 - 5.2 ขนาดกลาง (นักเรียนตั้งแต่ 121 – 300 คน)
 - 5.3 ขนาดใหญ่ (นักเรียนตั้งแต่ 301 คน ขึ้นไป)
6. สถานภาพ หมายถึง ผู้บริหารและครูของผู้ตอบแบบสอบถาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2
7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง หน่วยงานทางการศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ ประกอบด้วย กิ่งอำเภอเมืองชัย อำเภอท่าคันโท อำเภอขามเฒ่า อำเภอหนองกุงศรี และอำเภอห้วยเม็ก

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. เพื่อใช้เป็นข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 ในการพัฒนาครูของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
2. เป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมส่งเสริมงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา และพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์สูงสุดกับนักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องต่อไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY